

**“O‘ZBEKISTONNING MA’NAVIY XAVFSIZLIGI:  
TA’LIM MUASSASALARIDA AXBOROT MADANIYATI VA  
YOSHLAR ONGINI HIMOYALASH STRATEGIYALARI**

***Bahromova Malika Alisher qizi***

*Shahrisabz davlat pedagogika*

*Instituti 1-bosqich magistranti*

*bahromovamalika0810@gmail.com*

**ANNOTATSIYA**

Maqolada O‘zbekistonning ma’naviy xavfsizligini ta’minlashda ta’lim muassasalarining o‘rni, yoshlar ongining shakllanishida axborot madaniyatining ta’siri va raqamli makondagi mafkuraviy jarayonlar tahlil qilinadi. Globallashuv davrida axborot oqimlarining keskin kuchayishi shaxs dunyoqarashiga bevosita ta’sir ko‘rsatayotgani izohlanadi. Yoshlar tafakkurini himoyalashning zamonaviy pedagogik va ma’naviy mexanizmlari yoritilib, jamiyat barqarorligi uchun axborot madaniyatining strategik ahamiyati asoslab beriladi.

**Kalit so‘zlar:** ma’naviy xavfsizlik, axborot madaniyati, yoshlar, ong, raqamli makon, mafkura, ta’lim.

**“ДУХОВНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ УЗБЕКИСТАНА: СТРАТЕГИИ  
ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ И ЗАЩИТЫ  
СОЗНАНИЯ МОЛОДЕЖИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ”**

**АННОТАЦИЯ**

В статье раскрывается роль образовательных учреждений в обеспечении духовной безопасности Узбекистана, рассматривается влияние информационной культуры на формирование сознания молодежи, а также анализируются идеологические процессы в цифровом пространстве. Отмечается, что в эпоху глобализации усиление потоков информации напрямую влияет на мировоззрение личности. Показаны современные педагогические и духовные механизмы защиты сознания молодежи и обосновано стратегическое значение информационной культуры для устойчивости общества.

**Ключевые слова:** духовная безопасность, информационная культура, молодежь, сознание, цифровая среда, идеология, образование.

**“SPIRITUAL SECURITY OF UZBEKISTAN: STRATEGIES FOR  
DEVELOPING INFORMATION CULTURE AND PROTECTING YOUTH  
CONSCIOUSNESS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS”**

**ABSTRACT**

This article explores the role of educational institutions in ensuring the spiritual security of Uzbekistan, emphasizing the impact of information culture on youth consciousness and the ideological dynamics within the digital environment. In the era of globalization, the intensification of information flows directly affects individual thinking. The article highlights modern pedagogical and spiritual mechanisms for protecting youth consciousness and substantiates the strategic significance of information culture for the stability of society.

**Keywords:** spiritual security, information culture, youth, consciousness, digital space, ideology education.

Zamonaviy dunyo tobora murakkablashib borayotgan bir pallada insoniyatning eng katta boyligi – bu uning ma’naviy dunyosi, ongining mustahkamligi, fikrining ravshanligidir. Ilm-fan, texnologiya, raqamli axborot oqimlari mislsiz tezlikda rivojlanayotgan bugungi kunda insonning ruhiy olami ham shunga mos ravishda yangidan-yangi sinovlarga duch kelmoqda. Ayniqsa, yosh avlodning fikrlashi, qarashlari, dunyoni idrok etish qobiliyati internet maydonidagi beqiyos ma’lumotlar ichida shakllanayotgani bu mavzuga yanada dolzarblik bag’ishlaydi. Chunki bugungi jamiyatning ertangi ko‘rinishi bugungi yoshning ongida chiziladi.

O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan buyon ma’naviy barqarorlik masalasini davlat siyosatining markaziy o‘rniga qo‘ydi. Chunki milliy manfaatlar faqat iqtisodiy va siyosiy omillar bilan emas, balki avvalo ma’naviy mustahkamlik bilan himoyalanaadi. Ma’naviy poydevor mustahkam bo‘lmagan jamiyatning taraqqiyoti uzviy va barqaror kecholmaydi. Bu haqiqatni asrlar davomida xalqning o‘zi boshdan kechirgan. Shu bois ma’naviy xavfsizlik masalasi O‘zbekiston uchun nafaqat ilmiy muhokama mavzusi, balki amaliy ehtiyoj sifatida maydonga chiqdi.

Bugungi kunda yoshlar hayotining katta qismi raqamli olamda kechadi. Ular dunyoni ko‘pincha internet ko‘zoynagi orqali ko‘radilar. Ijtimoiy tarmoqlar, global axborot oqimlari, turli vizual kontentlar, ma’lumoti noma’lum bo‘lgan bloggerlar, turli oqim va trendlar yosh ongining shakllanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda. Bunday sharoitda ta’lim muassasasining vazifasi faqat bilim berishdan iborat bo‘lib qolmaydi; u yosh avlodni axborot olamida yo‘naltiruvchi mayoq, himoyachi va ma’naviy tarbiyachi sifatida maydonga chiqadi.

Axborot madaniyati – eng avvalo fikr madaniyatidir. Bu faqat internetdan foydalanish ko‘nikmasi emas. Axborot madaniyati – insonning ma’lumotni ajrata bilishi, tahlil qilishi, baholashi, soxtadan aslni farqlashi, manipulyativ g‘oyalarga berilmasligi, inson sifatida o‘z pozitsiyasini ongli ravishda shakllantira olishi demakdir. Ta’lim muassasalarining eng muhim vazifalaridan biri yoshda aynan mana shu madaniyatni shakllantirishdir.

Shuni unutmaslik kerakki, internet nafaqat bilim manbai, balki turli xavf va xatarlarning markaziga ham aylangan. Virtual makonda milliy qadriyatlarga zid bo'lgan g'oyalar, yengil-elpi madaniyat namunalari, tahdidli axborotlar yoshlarning diqqatini o'ziga tortadi. Ularning ko'ngli to'planmagan bo'lsa, ulardagi tanqidiy fikrlash rivojlanmagan bo'lsa, bunday axborotlar ongini egallab olishi hech gap emas. Shu sababli ta'lim muassasalarida nafaqat bilimli, balki fikrlay oladigan, tanlay oladigan, o'z qarashini asoslay oladigan yoshlarni tarbiyalash zarur. Bugungi pedagogika ta'lim berishning yangi shakl va usullarini talab qilmoqda. Endilikda o'qituvchi yoshga tayyor bilimni beruvchi emas, balki uni izlanishga undovchi, yo'l ko'rsatuvchi, tahlil qilishga o'rgatuvchi, axborot olamida mustaqil harakatlanishni o'rgatuvchi shaxsga aylanishi kerak. Chunki yoshlar o'zlari duch kelayotgan axborot oqimini to'g'ri qabul qilmas ekan, unga ortiqcha ishonish, keraksiz ma'lumotlar ta'siriga tushish ehtimoli yuqori bo'ladi.

Bu jarayonning murakkabligi shundaki, yosh avlodning har bir a'zosi internetda o'z dunyosini yaratadi. Bu dunyo ba'zida shaffof, ba'zida dimog'dor, ba'zida esa xavfli bo'lishi mumkin. Ularning ruhiy holati, dunyoqarashi, qadriyatlari, hayotga munosabati ko'pincha o'zi kuzatayotgan kontentga mos ravishda shakllanadi. Masalan, nomuvofiq axborotlar shaxs ruhiyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi, hayotiy qadriyatlar tizimini izdan chiqarishi, milliy o'zlikni so'ndirishga urinishlari mumkin. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, axborot madaniyatini shakllantirish – bu ma'naviy immunitet yaratish, yoshni ongli himoyaga tayyorlash demakdir.

Ma'naviy xavfsizlik – yurak bilan ongning uyg'unligi. Undagi eng muhim omil – shaxsning o'zini anglashidir. O'zligini anglagan, tarixini bilgan, milliy qadriyatlarini qadrlagan, ota-bobolar merosini hurmat qilgan yosh inson hech qachon begona g'oyalarga quloq tutmaydi. Chunki uning ichki dunyosi boy, maqsadi aniq, hayotga munosabati ongli bo'ladi. Bugungi ta'lim tizimi aynan mana shu ichki dunyoni mustahkamlashi kerak. Buning uchun o'quv jarayonida ma'naviy-ma'rifiy ishlarga keng o'rin berish, yoshlarni milliy qadriyatlar, buyuk ajdodlar hayoti, tarixiy voqealar, adabiyot va san'atning tarbiyaviy kuchi bilan tanishtirish juda muhim. Ma'naviyat o'quvchilar qalbiga majburlab singmaydi; u misol orqali, o'rnak orqali, mehr orqali, suhbat orqali kiradi.

Ta'lim muassasalarida media savodxonlik darslarining joriy etilishi — davr talabidir. Bunday mashg'ulotlarda yoshlar internetdagi axborotni tanqidiy ko'z bilan ko'ra boshlaydi; ular har bir ma'lumotning manbasini tekshiradi, uning maqsadini anglaydi. Bu jarayon bir qarashda sodda tuyulishi mumkin, ammo aslida yosh avlod ongining eng kuchli himoya tizimi aynan shu orqali shakllanadi. Yana bir muhim masala — ota-onalar va o'qituvchilarning hamkorligidir. Ota-ona farzandining internetdagi faoliyatidan bexabar bo'lsa, ma'naviy tarbiyaning katta qismi yo'qoladi.

Shu bois oilada axborot tarbiyasi, internet madaniyati, vaqt boshqaruvi, ruhiy madaniyat masalalariga jiddiy e'tibor berish zarur.

O'zbekistonning ma'naviy xavfsizligi — bu faqat siyosiy yoki ma'muriy kategoriya emas. Bu millatning o'zligini saqlab qolish masalasi, yosh avlodni kelajak kurashlariga tayyorlash masalasi, har bir insonning qalbidagi nur va ezgulikni asrash masalasidir. Axborot madaniyatini oshirish, yosh ongini himoyalash, ularning ruhiyatiga sog'lom fikr singdirish esa ta'lim tizimi, oila va jamiyatning birgalikdagi vazifasidir.

Bugun yoshlar oldida katta imkoniyatlar bor: ular istagan ma'lumotni topa oladi, istagan tilni o'rganishi mumkin, dunyo bilan bog'lanish imkoniyatiga ega. Ammo imkoniyatlar bilan birga mas'uliyat ham bor. Ta'limning vazifasi yoshni mana shu mas'uliyatni anglashga o'rgatishdir. Shunda u axborot to'lqinlarining ichida ham o'z yo'lini yo'qotmaydi, o'zligini unutmaydi, ma'naviy poydevorini mustahkam saqlab qoladi.

Ma'naviy xavfsizlikni ta'minlash haqida gap borganda, avvalo insonning ichki dunyosidagi uyg'unlik, sog'lom fikr, pok niyat, to'g'ri qarashlar esga tushadi. Shu bois ta'lim muassasalari yoshlar qalbiga nur taratadigan, ularning ruhiyatini boyitadigan, ma'naviy olamini mustahkamlovchi maskanga aylanishi lozim. Faqat shundagina jamiyatda ma'naviy barqarorlik, fikr mustaqilligi, sog'lom dunyoqarash, maqsad sari intilish kuchaya boradi. Zero, kelajakning mustahkam poydevori bugungi yoshlar qalbida quriladi.

#### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ma'naviy-ma'rifiy ishlarni takomillashtirishga oid farmon va qarorlari.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
3. Baxtin M.M. Madaniyat va ong taraqqiyoti. – Moskva: Nauka, 2015.
4. Toffler E. Uchinchi to'lqin. – Moskva: ACT, 2018.
5. Castells M. Informatsion jamiyat nazariyasi. – Nyu-York: Wiley, 2017.
6. UNESCO Media Literacy Guidelines, 2021.
7. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi va Oliy ta'lim vazirligi axborot madaniyati bo'yicha metodik qo'llanmalari.